

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ІСТОРИЧНИХ ЦИКЛІВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВАХ

Глобалізація як феномен сучасного буття здійснює вплив на всі сфери життєдіяльності сучасних національних держав. Глобальні історичні цикли є уособленням системних змін, що відбуваються у світі за політичними, соціально-економічними та духовними напрямками і характеризуються різним ступенем інтенсивності включення в цей процес національних держав. Глобальні історичні цикли відображають етапи розвитку інтеграційних процесів на планеті за якісно-кількісними показниками, основними акторами глобалізації та наслідками впливу на життєдіяльність національних держав.

Глобальні історичні цикли обумовлені багатьма факторами одним з найвизначальніших з яких є діяльність світових держав-лідерів. Як відомо, така діяльність призводить до нерівномірного розвитку різних регіонів світу, різних країн. Отже, зміст і форми глобалізації на всіх рівнях (політичному, економічному, ідеологічному та ін.) визначаються саме розвиненими державами, які отримали назву країни "золотого мільярду". Стратегічні цілі країн "золотого мільярду" знаходять своє продовження у розповсюдженні зразків культури (вестернізація), схем економічної взаємодії через створені ними наднаціональні структури, які відповідно не враховують інтересів "слабких" держав.

На думку деяких фахівців, поява глобальних проблем в наш час - це не результат якогось прорахунку, чиєїсь фатальної помилки або навмисної обраної стратегії соціально-економічного і політичного розвитку. Це і не примхи історії або результат природних аномалій. Причини згаданих проблем криються набагато глибше і їх коріння сягають в історію становлення сучасної цивілізації, яка породила обширну кризу індустріального суспільства, технократично-орієнтованої культури в цілому. Ця криза охопила весь комплекс суспільних відносин, взаємодій людини та природи і торкнулася практично всього світового співтовариства, поширившись і на ту його частину, яка проживає в найбільш віддалених від центрів цивілізації регіонах, а також на країни, що розвиваються, і на розвинені країни також. Так звана економічна та

політична глобалізація вплинула на історичні події у багатьох країнах світу, спричинивши як негативні, так і позитивні події.

З початком глобалізації науковці почали вести мову про "зміну епох", "перехідні періоди", "перехід в нову історію", про сучасні інтерпретації етапів історичного процесу. Про це свідчить виникнення та введення в науковий обіг понять, які характеризують різні типи суспільства (доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний, інформаційний та ін.).

Найбільш популярними на сьогоднішній день вважаються концепції світової історії М. Маклюена та О. Тоффлера. Вони носять яскраво виражений лінійний, європоцентристський та до певної міри глобалістичний характер. Все це дає підстави говорити про феномен "неоеволюціонізму" стосовно історичного процесу. Більш категорично й виразно в плані завершення сучасного історичного циклу глобалізації висловився Ф. Фукуяма, що проголосив "кінець історії" як завершення ідеологічної еволюції людства, універсалізації ліберальної демократії та як остаточної форми правління.

У неомарксистів ми також знаходимо критику сучасних глобальних процесів та визначення їх історичної безперспективності. В роботах деяких неомарксистів мова йде про апокаліптичні сценарії розвитку світу, а також про антикапіталістичні революції, які визначають як "кінець історії", так і заперечення "невдалої цивілізації" та всього попереднього розвитку людства як "суцільного непорозуміння". На думку Г. Маркузе, світ опинився в тупиковій ситуації, щоб вийти з неї і стати на шлях справжньої історії гідної людини, треба здійснити системні зміни у суспільних відносинах.

Глобалізація є незаперечним фактом, що детермінує історичний процес і несе в собі величезні небезпеки, пов'язані з уніфікацією, яка негативно впливає на культуру національних держав. З одного боку, відбувається стрімке розширення обміну товарами, послугами, інформацією, заявляється більш широке, ніж раніше, поле взаємодії людей. А з іншого боку, декілька гігантських супер-ТНК (транснаціональних корпорацій) в розвинених країнах здатні контролювати цей ринок і отримувати надзвичайні прибутки. ТНК нав'язують країнам не тільки свої товари і послуги, але й світогляд та систему цінностей. Нав'язують уявлення про розвиток людської цивілізації, про перебіг історичних подій здебільшого в її вестернізованому варіанті.

Це і є ідеологічна база формування однополярного світу - постсвіту, який вже реально проглядається у формуванні всеосяжного фінансового ринку. Це своєрідна віртуальна глобальна економіка, а як наслідок глобальна політика та культура.

Глобалізація у її нинішньому експансивному варіанті зменшує суверенітет національних держав, робить їх залежними від наднаціональних структур, що мають як офіційний, так і не офіційний характер. Наприклад, світ фіктивного капіталу у багато разів перевищує обсяг реальних цінностей і стає об'єктом фінансових спекуляцій та авантур, які спрямовані на перерозподіл національного багатства на користь незримих закулісних творців історії. Фінансові кризи в стійких економіках Східної й Південно-Східної Азії та Японії, а також Латинської Америки є яскравим тому підтвердженням. Посилення нестійкості всього світового господарства породжує хаос і в інших соціальних сферах, світогляді сучасної людини, не пристосованої виживати у хиткому глобальному взаємозалежному світі.

Бажання національних держав захиститися від глобальних впливів проявилось у такому явищі як глокалізація - це соціокультурний процес реакції різноманітних сфер людського буття на локальному рівні на світову глобалізацію, що є результатом синтезу процесів глобалізації і локалізації. Засадничою для глокалізації у культурно-історичній сфері є апеляція до локальних інститутів, локальних цінностей, відродження традиційних культур та акцентуація на місцевій культурній ідентичності, що можуть сформувати необхідне почуття стабільності та впевненості перед глобальними процесами.

Отже, глобальні історичні цикли здійснюють різновекторний вплив на функціонування національних держав, породжуючи як негативні, так і позитивні наслідки.